

oog op het vaststellen van grootere voorbeschiktheid voor beenbreuken bij individuen van bepaalden leeftijd of lijdende aan een bepaalde ziekte.

J. VAN ASSEN.

Das Sputum, von Professor Dr. HEINRICH VON HOESSLIN.
Berlin, JULIUS SPRINGER. 1921, 398 bldz. Prijs 148 mark.

Sedert 1855, toen BIERMER's *Lehre vom Auswurf* verschenen is, is geen boek, dat volledig de eigenschappen van het sputum behandelt, uitgegeven en daar de sedert opgekomen bacteriologie zooveel belangrijks voor het sputum geleerd heeft, meent HOESSLIN aan een gevoelde behoefte te voldoen, door dit hoofdstuk der inwendige geneeskunde opnieuw grondig te bewerken en zijn uitkomsten mede te deelen. Hoe grondig deze bewerking geweest is, bewijst niet alleen de eerbiedwaardige omvang van dit geschrift, doch bovenal uit een opgave van 40 bladzijden literatuur, die hierbij verwerkt is. Het uiterlijk van het sputum, de samenstelling, de macroscopisch en microscopisch waarneembare bestanddeelen, de chemische samenstelling en de bacteriologische onderzoekingen worden achtereenvolgens besproken en de verschillende theorieën ter verklaring van die eigenaardigheden kritisch toegelicht. Hoewel schrijver zich hierbij nog zooveel mogelijk beperkt, wordt ten slotte toch zóóveel medegedeeld, dat men zijn boek slechts zelden vergeefs zal opslaan om een of andere vraag beantwoord te krijgen. Voor studieboek is het wel wat te uitvoerig; geen student kan bijv. 28 bldz. doorwerken om zich op de hoogte te stellen van de betekenis van tuberkelbacillen in het sputum, maar voor de reeds gevormde artsen kan het een kostbaar bezit zijn, daar hij in geen ander werk zooveel nauwkeurig bewerkte gegevens, dit onderwerp betreffende, bijeen zal vinden. De eenigszins moeilijke omschrijving van het uiterlijk van verschillende soorten sputum wordt zeer gunstig vereenvoudigd door de toevoeging van vele gekleurde afbeeldingen, welke ook in het gedeelte over de bacteriologie zeer rijkelijk zijn aangebracht. Gaarne beveel ik de nadere kennismaking mijn collegae aan.

J. ED. STUMPPF.

Dr. WALTER KOCH, *Ueber die Russisch-Rumänische Kastraten-sekte der Skopzen*. Jena, GISTAV FISCHER, 1921. Prijs f 2.70

Tijdens de bezetting van een deel van Roemenië door het Duitse leger is KOCH in de gelegenheid geweest eenige Skopzen nauwkeurig te onderzoeken. Zooals wel algemeen bekend is, vormen de Skopzen een geheimzinnige godsdienstige secte, die zich vroeger of later castreeren of castreeren laten. Men kent twee vormen van Skopzen, zij bij wie alleen de testikels verwijderd zijn, en zij, die ook bovendien den penis afsnijden. In dit kleine boekje geeft KOCH tal van bijzonderheden ook op ethnologisch gebied. Hij onderscheidt vier typen:

- I. Het gewone type, middelgroot met lange ledematen.
- II. Het type met reuzengroei.
- III. Het hypophysaire type.

Deze derde groep wordt in twee ondergroepen verdeeld: een „acromegale” en een „vetzuchtige” groep.